

Ishaja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniki prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

TO-YEAR XXXII. Cena lista je \$6.00. Registered at second-class matter January 16, 1935, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 29. FEBRUARJA (FEB. 29), 1940. Subscription \$6.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 43

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Voditelji hrvatskih separatistov aretirani

Obtoženi so zarote proti vladi, podžiganja izgrediv in terorizma. Vsi aretiranci so pristali dr. Antona Paveliča, načelnika teroristične grupe. Predsednik "Kulturbunda," nacijske organizacije, aretiran v Ljubljani

Zagreb, Hrvatska, 28. febr. — Jna policija je večer aretirala 30 voditeljev hrvatskih separatistov na obtožbo zarote proti vladi. Dalje so obtoženi, da so meravali uničiti Jugoslavijo, podžiganja izgrediv, polaganja bomb, ki so eksplozirale v več njih mesta, in drugih terorističnih činov.

Policija je izjavila, da so vsi aretiranci pristali dr. Antona Paveliča, voditelja ustašev, tajnika hrvatske teroristične organizacije, katere člani so bili umljeni umora kralja Aleksandra v Marseillu, Francija, v oktobru l. 1934.

Med aretiranimi voditelji sta Milan Budak, urednik Hrvatskega naroda, glasila zagrebških frankovcev, in dr. Stefan Jurek, urednik Neodvisnosti in brenik dr. Paveliča, ki živi v Italiji. Buc je javno izjavil, da Hrvatje niso Slovani, temveč pomočniki Gotov in zato bi morali vojiti filozofijo nemškega nacionalsocializma.

Vsi aretiranci so nasprotniki Vladimirja Mačka, voditelja hrvatske kmetijske stranke, katerega so silovito napadali, ker je bil spoznan s Srbi. Separatisti insistirajo, da mora Hrvatska dobiti popolno neodvisnost.

Eksplozija bombe se je pripela v Zagrebu 24. februarja, ko je tam mudi italijanski minister Giuseppe Bottai. Teroristi so položili več bomb v telefonске stanice, toda ranjen ni bil nihče.

Pavelič živi v Italiji, odkar ga francosko sodišče spoznalo za krivega sodelovanja z zarotniki, so umorili kralja Aleksandra. Aretiran ni bil nikdar. Aleksandra je bil umorjen kmalu potem, ko se je izkrcal s parnika v maršalski luki. Atentator je oddal strelivo na voz, v katerem se kralj vozil. Kroglo so ubile del francoskega znanjega mitraljeza Louisa Barthouja, ki se vozil z Aleksandrom.

Belgrad, 28. febr. — Temies, predsednik "Kulturbunda," glavni politične organizacije 40,000 Nemcev, ki tvorijo manjšino v Sloveniji, je bil sinoči aretiran v Ljubljani. Jugoslovanska policija je aretirala tudi druge Nemce po odkritju neznanice tajne policije. Med njimi je bila tudi več hrvatskih bankovcev. Policija je posledica sumničjenja, da so bili aretiranci aktivni v Hitlerjevem agentom o političnih simpatijah svojih rojakov iz Nemčije.

Japonci blokirali pomoč Kitajcem

Lakota v severni
Kitajski

Tientsin, Kitajska, 28. febr. — Japonci tujece glede pošiljanja vojske v severno Kitajsko, kjer se bovalci strajajo, so naleteli na močno opozicijo pri Japoncih. Ljudem proti lakota, kar je posledica poplav v severni Kitajski zadnje poletje, ki so uničile poljske pridelke, in vojne.

Na konferenci, katero so sklicali angleški, francoski in ameriški konzuli in katere so se udeležili tudi predstavniki Japoncev, je bila razprava o pomoči vojske v severni Kitajski. Japonci so zavzeli stališče proti pošiljanju vojske. Japonska deklaracija je, kakor vse kaže, pokorila tujih sponzoriranih na Kitajci dobe živila iz Avstralije, Avstralije in Kanade.

VELIKA SOVJET- SKA OFENZIVA PRI VIIPURIJU

Evakuacija civilnih prebivalcev odrejena

RUSKE ČETE ZASE-
DLE VEČ UTRDB

MOSKVA, 29. febr. — Sovjetski vojni urad danes poroča o okupiranju šestih vasi in mest štiri milje južno od Viipurija v karelijski ožini.

HELSINKI, 28. febr. — Tu poročajo, da so Finci uničili 521 sovjetskih bojnih letal od izruha vojne, katerih vrednost je znašala \$42,500,000. To pomeni, da so ruske izgube petkrat večje od finskih izgub, katere so povzročili sovjetski letalski napadi na finska mesta. Finci so tudi uničili in zasegli 1310 ruskih tankov. Mnogo so jih popravili in jih zdaj rabijo v vojnih operacijah proti Rusom.

HELSINKI, Finska, 28. febr. — Ofenziva sovjetskih čet, katere cilj je okupacija Viipurija, drugega največjega finskega mesta, se nadaljuje. Rusi tu napadajo na ledeni skorji zaliva, da odpro pot prodiranju ob otokih, ki leže južnozapadno od mesta. Obkolitev mesta je zdaj cilj ofenzive.

Militaristični krogi pravijo, da bo ruska armada utrpela velike izgube v napadih na utrjene finske pozicije ob zalivu. Okupacija utrdb na otoku Koivisto na zapadnem koncu Mannerheimove linije je omogočila naskoke na finske utrde z druge strani.

Finsko poročilo omenja ljute bitke, ki so se večer vršile na ozemlju pri Sommu, sedem milj zapadno od Viipurija, in na zamrznjeni gladini jezera Naykkyjarva vzhodno od reke Pere, kakor tudi na jezeru Ayrappaaj, 25 milj vzhodno od Viipurija. Finci so v teh bitkah uničili 18 ruskih tankov.

Topniški dvoboj se nadaljuje pri Tajpalu na vzhodnem koncu fronte na karelijski zemeljski ožini. Tam Finci še vedno držijo svoje prve obrambne pozicije. "Severno od Ladoškega jezera so v teku artilerijske aktivnosti," pravi finsko vojno poročilo. "Dva oklopna avtomobila in trije tanki so bili uničeni. Pri Kuhmu so bili napadi na naše pozicije odbiti. Vojni plen vključuje dva tanka, pet strojne, dvajset avtomatičnih pušk, štiri avtomobile, dve poljski kuhinji in veliko zalogo drugega bojnega materiala."

Na skrajni severni fronti pri Petčami so ruske čete imele več uspehov. Finski brambovci so se morali umakniti proti Naustiju, ki se nahaja v bližini norveške meje. Finski letalci so bili večer zelo aktivni. Napadli so z bombami rusko letalsko bazo daleč v ozadju fronte in skladišča municije. Sedemnajst sovjetskih letal je bilo uničenih.

KOPENHAGEN, Danska, 28. febr. — Sem in v Stockholm, Švedska, dospela poročila se glase, da so finske avtoritete odredile evakuacijo civilnih prebivalcev iz Sakkijarva, ki leži 25 milj zapadno od Viipurija. Ta kraj se nahaja na drugi strani zaliva in v bližini utrdb pri Koivistu, katere so sovjetske čete zasedle. Poročila dostavljajo, da so Finci rešili topove predno so Rusi okupirali utrde.

Moskva, 28. febr. — Poveljstvo ruske armade je naznanilo, da sovjetske čete še vedno naskakujejo utrde Mannerheimove črte na karelijski zemeljski ožini. V večeršnjih operacijah so zavzele nadaljnjih tri najst utrde. Šest finskih bojnih letal je bilo seštetjenih v bitkah v zraku.

Pravljajo službo na parnikih na Atlantiku, Pacifiku in Velikih jezerih.

Domače vesti

Nov grob v Pueblu
Pueblo, Colo. — Tu je umrl Peter Perše, star 71 let in doma iz Suhorja pri Vinici v Beli Krajini. V Pueblu je živel okrog 45 let in tu zapuša ženo, šest sinov in šest hčera. Poprej je bil v Jolietu štiri ali pet let.

Novosti iz Penne
Saegertown, Pa. — Dne 20. febr. je tu umrl Anton Plut, po domače Severjev, star 71 let in rojen v Hinju na Dolenjskem. V Ameriko je prišel pred 50 leti in tu zapuša dve nečakinji, v starem kraju pa ženo.

Clevelandске vesti
Cleveland, — Dne 26. febr. je naglo umrl John Novak, star 47 let in rojen v Gradu pri Cerkljah. V Ameriki je bil 26 let in med svetovno vojno je služil v ameriški armadi. Tu zapuša ženo, dva sinova, hčer in očima. Bil je član društva 158 SNPJ. Petletni Robert Nosek se je težko oparil in odpeljali so ga v bolnišnico. — V stari kraj je odpotoval Valentin Hvastil, in sicer v Orehek pri Kranju.

Redukcija delavskih mezd v Mehiki

Oljni delavci
prizadeti

Mexico City, 28. febr. — Predsednik Cardenas bo danes predložil program glede znižanja mezd delavcem, ki so uposleni v oljni industriji, za \$2,310,000, se glasi vest iz zanesljivih virov. Program dalje določa odložitve 3000 uradnikov in uslužbencev iz administrativnih uradov, da bo vlada prihranila dodatno vsoto \$1,650,000.

Cardenas se bo danes sestel z voditelji unije oljnih delavcev, ki reprezentirajo 18,000 delavcev v oljni industriji. Tu pravijo, da bodo podvzeti drastični koraki, da se industrija postavi na bolj trdno podlago. Vlada potrebuje denar, da bo lahko plačala odškodnino tujim oljnim kompanijam, katerih lastnino je konfiscirala.

List zahteva odpoklic Taylorja

Chicago, 28. febr. — Publikacija Christian Century je objavila uvodnik, v katerem kritizira predsednika Roosevelta, ker je imenoval Myrona C. Taylorja, jeklarskega magnata, za svojega osebnega reprezentanta v Vatikanu, zaeno pa zahteva takojšen odpoklic. "Predsednik nima v smislu ustave pravice do imenovanja poslanika brez dovoljenja in potrditve senata," piše ta list. "Ako to stori, pomeni pripravljanje oblasti in maneuver za ustanovitve diplomatskih odnosov z Vatikanom, kar ameriško ljudstvo odklanja."

Kermit Roosevelt izstopil iz angleške armade

London, 28. febr. — Kermit Roosevelt, sin 26. predsednika Združenih držav, je izstopil kot major iz angleške armade pred tremi tedni. Tu poročajo, da je navezal stike z angleškimi prostovoljci na Finskem in da bo morda imenovan za poveljnika teh prostovoljcev. Roosevelt je postal angleški državljani v zadnjem septembru, mesec pozneje pa je stopil v armado. On se je boril na strani angleške armade v zadnji svetovni vojni.

Konvencija socialistič- ne stranke v aprilu

Washington, D. C., 28. febr. — Socialistična stranka je naznanila, da se bo njena konvencija pričela 6. aprila v Washingtonu. Na tej bo stranka imenovala kandidata za predsednika Združenih držav.

RUMUNSKKE INDUS- TRIJE POD VLAD- NO KONTROLO

Dogovor s Francijo raz-
kačil nacije

ITALIJANSKA MISI-
JA V BUKAREŠTI

Bukarešta, Rumunija, 28. febr. — Rumunska vlada, ki se nahaja med dvema ognjema, se je odločila za mobilizacijo vseh svojih industrij, kar je posledica silnega pritiska s strani Velike Britanije in Francije na eni strani in Nemčije na drugi. Interesi se križajo in vzrok so bogata oljna polja.

Naciji v Berlinu so razkačeni zaradi poročil, da je Rumunija sklenila dogovor s Francijo. Slednja se je obvezala, da bo zalagala Rumunijo z bojnimi letali, strojnimi in bojnim materialom.

Dekret, ki ga bo vlada uveljavila, sliči turkiskim vojaškim in ekonomskim odredbam. Vlada bo dobila popolno kontrolo nad industrijami. Produkcija bo regulirana v soglaju s civilnimi in vojaškimi ukrepi, ki so bili že uveljavljeni v interesu narodne obrambe.

Zdaj je bilo naznanjeno, da je dr. Karl Clodius, nemški ekonomski vsečak, ki je imel priti v Bukarešto ta teden, odgodil obisk. Obisk je bil naznanjen potem, ko je Nemčija obdala Rumunijo kršenja nedavno sklenjenega dogovora glede izvosa olja.

V tem momentu rumunski uradni krogi posvečajo veliko pozornost članom italijanske trgovinske misije, ki je dospela v Bukarešto. Misija je prišla sem, da sklene dogovor glede pošiljanja žita, olja in drugega blaga v Italijo.

Govorice, da je Rumunija sklenila tajno pogodbo s Francijo, so bile deloma potrjene, ko je večer dospel v Bukarešto Maigre Dubral, regent francoske državne banke. Večer se je vrnil v Bukarešto tudi Mircea Canceiov, rumunski finančni minister. On je obiskal London in Pariz, kjer je konferiral z angleškimi in francoskimi voditelji. Tu pravijo, da je poročal kralju Karolu, da bo Rumunija dobila posojila v tujezemstvu za financiranje ojačanja svoje oborožene sile.

Unije urgirajo Roosevelta, naj ponovno kandidira

Boston, Mass., 28. febr. — Voditelji tekstilnih unij, ki imajo 40,000 članov v Massachusettsu, so pozvali Roosevelta, naj ponovno kandidira za predsednika Združenih držav. Joseph Salerno, direktor organizatoričnega odbora ameriških tekstilnih delavcev (CIO), je naznanil, da so pokrajinski direktorji iz New Bedford, Maynarda, Fall Riverja, Worcesterja, Springfielda, Salema, Lawrencea in Bostona soglasno sprejeli resolucijo s pozivom na Roosevelta, naj v tretje kandidira, "ker je on edini progresivni voditelj v letošnji predsedniški kampanji." Salerno je dejal, da ta akcija ne pomeni neenotnosti v organizaciji CIO, katere vodja, John L. Lewis, je nedavno kritiziral Rooseveltovo administracijo in napovedal, da bo Roosevelta poražen, če bo še kandidiral. "Akcija je dokaz, da je CIO demokratična organizacija," je rekel Salerno. "Mi zavračamo očitke o diktaturi. Lewisa podpiramo stodoletno v njegovih naporih v zvezi z organiziranjem delavcev v industrijah masne produkcije."

Prpriave za sprejem Wellesa v Berlinu

Konferenca z zuna-
njim ministrom
aranžirana

Berlin, 28. febr. — Tu prevladuje mnenje, da bo Hitler pojasnil Sumnerju Wellesu, ameriške-mu državnemu podtajniku in Rooseveltovemu odposlancu, ki ga je poslal predsednik v Evropo, da tam ugotovi, ali je možnost za vzpostavitev miru, zahteve Nemčije. Te vključujejo med drugim, da mora Nemčija dobiti popolno dominacijo nad centralno in južnovzhodno Evropo, poleg tega pa mora dobiti nazaj tudi kolonije, katere je izgubila v svetovni vojni.

Alexander Kirk, opravnik ameriških poslaniških poslov v Berlinu, je naznanil, da so bile priprave za sprejem Wellesa že aranžirane. To izjavo je podal po obisku nemškega zunanjega ministra Ribbentropa. Welles bo konferiral z ministrom v petek, s Hitlerjem pa morda v soboto. Možnost je tudi, da bo imel razgovor z maršalom Goeringom, letalskim ministrom, in drugimi nemškimi voditelji.

Kuba omeji oblast predsednika

Havana, Kuba, 28. febr. — Nova ustava, ki jo zdaj sestavljajo člani posebnega odbora, bo omejila oblast predsednika. Proizvile določajo, da mora predsednik pojasniti vse načrte zbornici, katere jih mora odobriti, drugače ne stopijo v veljavo. Dosele je imel predsednik Kube veliko oblast. Druge proizvile določajo znižanje števil poslancev na 112. Na vseh 35,000 prebivalcev pride en poslanec. Število senatorjev se tudi zniža na 36. Kuba je razdeljena na šest provinc in vsaka bo imela, če bo ustava sprejeta v sedanjih obliki, šest senatorjev.

Cistka med mehiškimi komunisti

Mexico City, 28. febr. — "Ci-stilni" odtok mehiške komunistične stranke poroča, da sta bila dva voditelja odstavljena. To sta Hernan Laborde, glavni tajnik stranke, in Valentin S. Campa, vodja mehiških "stalinistov". Izjava, katero je podpisal Andres Garcia Salgado, načelnik odbora, pravi, da sta bila Laborde in Campa odstavljena, "ker nista sledila strankini liniji."

Angleški poslanec urgira pomoč Finski

London, 28. febr. — Poslanec Oliver Locker-Lampson, član konservativne stranke, je pozval vlado, naj takoj prikaže na pomoč finski republiki. Pomoč naj ji da v vojaštvu in orožju, da se bo lahko borila proti Stalinovim armadam. Zadevno resolucijo je predložil parlamentu in debata se bo pričela jutri.

Akcija glede posojila Finski spet odložena

Washington, D. C., 28. febr. — Seja nižje kongresne zbornice je bila nepričakovano zaključena po ostri debati glede finančne pomoči finski republiki. Debata o tej zadevi je trajala pet ur, toda akcija glede posojila Finski je bila odložena.

Preseljevanje židov v protektoratu prepovedano

Praga, 28. febr. — Nacijska tajna policija je prepovedala preseljevanje židov v starosti 18 do 45 let iz Češke in Moravije, ki sta pod nemškim protektoratom. Tu pravijo, da je policija dobila zadevno navodilo od nemških vojaških avtoritet.

BERLIN SE ZAVA- ROVAL PROTI NA- PADOM IZ ZRAKA

Angleška letala nad
nemškim ozemljem

SEST OSEB RANJE-
NIH V PARIZU

Berlin, 28. febr. — Žarkometi so bili postavljeni v vseh krajih Berlina potem, ko je bilo v Londonu objavljeno poročilo, da so angleška letala invadirala nemško ozračje in da so se pojavila tudi nad Berlinom. Nacijske avtoritete so uveljavile tudi druge odredbe, da se Berlin zaščiti pred napadi iz zraka.

Nemci so priznali, da so angleški letalci leteli nad severno Nemčijo, zanikali pa so vest, da so se pojavili nad Berlinom. Letala so krožila tako visoko v zraku nad severnim delom Nemčije, da jih krogle iz protiletalskih topov ne bi dosegle.

London, 28. febr. — Angleška letala so večer izvršila najdaljšee polet nad Nemčijo, se glasi uradno poročilo. Pojavila so se nad Berlinom in nad več drugimi mesti. Letala so tudi nad otokom Heligolandom, kjer ima Nemčija svoje letalske in pomorske baze. Vsa letala razen enega so se srečno vrnila v svoje baze.

Pariz, 28. febr. — Sinoči je bilo naznanjeno, da je bilo šest oseb ranjenih v Parizu, ko je eksploziral izstrelak v času, ko so topniške baterije sipale kroglo na nemška letala, ki so invadirala ozračje nad mestom. Izstrelak je tresel na tla v bližini neke podzemne postaje. Naredil je tri čevlje globoko luknjo in poškoval šolsko poslopje v bližini.

Amsterdam, Holandska, 28. febr. — Protiletalske baterije, ki ščitijo to mesto, so grmele sinoči več ur, ko so se v zraku pojavila tuja bojna letala. Ta je bil že drugi slučaj invazije holandskega ozračja v zadnjih dveh dneh. Izdateta letal še ni bila ugotovljena.

Taylor se oglašil v Vatikanu

Papež ga je sprejel
z velikim pompom

Rim, 28. febr. — Myron C. Taylor, jeklarski magnat in osebni Rooseveltov reprezentant v Vatikanu, je večer obiskal papeža Pija. Sprejet je bil z velikim pompom in ceremonijami. Ob tej priliki je Taylor izročil papežu posebno Rooseveltovo poslanico, v kateri je predsednik naglasil upanje glede vzpostavitve bolj trdnega in trajnega miru na podlagi svobode in zagotovila integralnosti vsem narodom pod pokroviteljstvom Boga.

Papež, ko je prečital poslanico, je prispil Taylorja, naj se v njegovem imenu zahvali Rooseveltu in ameriškim ljudstvu. Dejal je, da on visoko čišta Roosevelta, s katerim se je osebno seznanil, ko je obiskal Ameriko l. 1936. Taylor je potem obiskal tudi kardinala Magliona, tajnika papeževе države.

Padec zaposlenosti v čikaškem distriktu

Chicago, 28. febr. — Zaposlenost v čikaškem distriktu je v januarju padla za 4.7% po poročilu, ki ga je pravkar objavil Martin P. Durkin, direktor državnega delavskega departmanta. Padec zaposlenosti po vsej državi je znašal 4.2%. Možna izplačila so tudi padla v čikaškem distriktu za 5.4%, v državi na splošno pa 4.8%. Pregled krije 6565 industrijskih podjetij, ki uposljujejo 631,828 delavcev.

PROSVETA
THE UNLIGHTENMENTGLASILO IN LITRINA SLOVENSKE NARODNE
POSOPNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Navedena na Zbirnem države (vsem Chicago) in Kanada
\$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago
in Cleveland \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta; na Los Angeles
\$6.00.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cleveland \$5.00 per year,
foreign countries \$6.00 per year.Črna oznaka po dogovoru. — Subskribenti dopisov in naročilnih
listov ne smejo biti. Subskribent literarne vsebine (friton, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo političnim in v skladu
s se priloži politično.Advertising rates on agreement. — Manuscripts of commu-
nications and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Najbolj na vsa, kar ima vtič v Nemo

PROSVETA

2857-58 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo na primer (February 29, 1940), poleg valnega
linije na desni strani, da vam je v tem datumu postala za-
njo. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

"Publika" se je razodela

Zadnji teden se je prvič vršil znani new-yorkski radijski "Town Meeting of the Air" v Chicagu. Na dnevnem redu je bilo vprašanje konflikta med delom in kapitalom in v razpravi so nastopili trije govorniki: Almon E. Roth, predsednik sveta delodajalcev v San Franciscu, je zastopal kapital, Edward Keating, urednik tednika Labor, glasila železničarskih unij, ki izhaja v Washingtonu, D. C., je zastopal delavce, Henry L. Nunn, predsednik Nunn-Bush Shoe Co., iz Milwaukeeja je pa zastopal publiko.

Ni bilo treba dolgo čakati, da se je "publika" v osebi Nunn hitro razodela kot drugi zastopnik privatnega kapitala. Nunn je prav tako navdušen udrihal po delavskih unijah in federalnem delavskem odboru kakor je udrihal Roth. Keating, ki je sicer dobro opravil svojo nalogo kot branitelj organiziranega delavstva, je imel dva nasprotnika.

Misteriozna publika, ki že od nekdaj nastopa kot nekakšen "neutrlni tvor, ki hodi po sredi in po nedolžnem dobiva bunke z desne in leve" v sporih med delom in kapitalom, se vselej pokaže kot moč iz slame, to je stvar, ki ne živi. Vsak resen človek mora vedeti, da "publika" spada deloma med delavce in deloma med podjetnike oziroma med pristaše prvih ali drugih. To je jasno pokazal tudi gornji slučaj. Kar je pri tem zanimivega, je to, da se še vedno upajo a to potvoro na oder.

Hitler: Bog je z nami! —

Zadnjo soboto je Hitler, diktator Nemčije in Stalinov zaveznik, izjavil v svojem govoru v Monakovem: "Nemčija bo v tej vojni zmagała, kajti Bog je na naši strani..." Hitler je v tem svojem govoru tudi več ko enkrat poudaril prijateljstvo Stalinove Rusije do njegove Nemčije. Ne samo Rusija, tudi Italija in Japonska sta na njegovi strani — in zato bo Nemčija zmagała. Demokratičnim se zdaj vsekakor tresejo hlače: Nemčija, Rusija, Italija, Japonska in Bog — vsi ti so proti njim...

Bivši nemški cesar Viljem je med svetovno vojno tudi neprestano govoril: "Gott mit uns", Bog je z nami! Zmaga pa ni bilo in Viljem je zbežal v Holandijo. Kam bo bežal strmoglavljeni Hitler? V Holandijo ali v Rusijo? —

Krščanska "demokracija" v Clevelandu

Katoliška cerkev v Ameriki oznanja po svojem trobilu Coughlinu in drugih trobilih krščansko "demokracijo". Kdor bi rad vedel, kakšna je krščanska "demokracija" katoliške cerkve, mu ni treba iti v zgodovino te cerkve — dasi ima zgodovina sijajno pojasnilo — naj kar pogleda v današnjo organizacijo in prakso cerkve, pogleda naj, na primer, dogodek, ki se je odigral pred nekaj dnevi v Clevelandu.

Ameriški tisk je poročal, da farani neke italijanske fare v Clevelandu niso marali uslišenega jim dušnega pastirja in so mu zaprli vrata svoje cerkve, nakar je clevelandski nadškof "kaznoval" nepokorne farane z interdiktom, to se pravi, da so jim prepovedani sakramenti.

Upor teh faranov in srednjeveška "kazen" zanje sta notranja zadeva cerkve, ki nas ne briga, čeprav je za svobodnolovce vse skupaj smešno — smešno je namreč danes, ni pa bilo v srednjem veku, ko je interdikto pomenil ječo in mučenje upornikov! — ampak afera nas zanima toliko, kolikor je to prikaz krščanske "demokracije" v praksi.

Ce bi bilo v katoliški cerkvi kaj demokracije, bi farani izvolili svojega župnika. Tega pa cerkev ne pozna, pač pa morajo farani vzeti, hoče ali ne, kogar koli, ki jim je poslan od zgoraj, od škofa. Dobesedno ga morajo vzeti in lepo molčati, kakor so morali nekoč naši dedje v starem kraju vzeti v hišo vojake, ki so bili nastanjeni od višjega poveljnika. Ugovora ne sme biti, če pa le pride, je to silna nepokornost, ki se lahko kaznuje z interdiktom. Skratka, farani — tudi oni v demokratični Ameriki — se morajo v zadevah cerkve brezpozorno in slepo področiti škofu oziroma škofijakemu diktatorju, ta pa je obratno brezpozorno pokoren višjemu diktatorju in tako dalje do najvišjega diktatorja v Rimu.

Takšna je "demokracija" v katoliški cerkvi. (Dalje v zadnji koloni.)

Glasovi iz nasebina

Pisemce iz Vipave

Chicago. — Z Vipavskega sem te dni prejel pismo, v katerem mi piše prijateljica tudi tole: "S 1. februarjem smo prejeli karte za živč, za sladkor in kav. Naj bo karkoli že, saj smo postali že neobčutljivi za vse. Dames je obletnica, odkar je padel naš France v Španiji. Ivan se nahaja v Krminu pod Gorico; Cvetko pa gre drugi teden na nabor. Sicer pa bogve, če bo to pismo prišlo do vas. Če se viharji kaj pomirijo, vam bo že enkrat pozneje pisala. Zimo imamo ne navadno hudo. Pretekli teden je bila tako velika burja, da stari ljudje pravijo, da take ni bilo v Vipavi že 90 let. Seveda je napravila grozovito škodo."

Naročnik.

Varietni program čitalnice SDD

Cleveland. — Kakor vsako leto, tako tudi letos priredi čitalnica SDD s pomočjo kulturnih društev in posameznikov svoj letni varietni koncert. Vrš se v nedeljo popoldne, 3. marca, v S. D. D. na Waterloo rd.

Nastopili bodo sledeči zbori in posamezniki: Moški zbor Slovenov, zbor Jadran, duet socialistične Zarje, kvartet Sloge, dramsko društvo Verovšek, ki priredi enodejanko, duet Zala-Jelencic, Peter Dujmovič in Telisman v solosevih, Vadnolov kvartet. Nadalje nas razveseli poznani umetnik kupletov Anton Eppich s sodelovanjem Joava Godca, Vinko Coff pa priredi živo sliko, ki nam bo pokazala pomen čitalnice.

Čitalnice so tisto seme, iz katerega je vzklilo tako veliko drevo naše kulture. Vse naše družabno življenje se je začelo v čitalnicah in v čitalniških besedah, kakor so prej imenovali predavanja. Vsi naši pisatelji in pesniki so bili člani naših čitalnic. Podpirali so jih v besedi in dejanju. Res je, da smo eden najmanjših narodov na svetu, ali v književnosti se lahko merimo tudi z večjimi narodi, dasi je naša književnost še mlada, stara komaj sto let.

Das je navdušenje za našo čitalnico nekam pleglo zadnjih par let, je še vseeno veliko zavednih rojakov, ki se zanimajo za to koristno ustanovo. Ali dolžnost je vseh delničarjev SDD, da podpirajo to domovo ustanovo in postanejo njeni člani. Članarina je malenkostna — 10c mesečno, časopisi pa so na razpolago vsakemu. Ker se je s prizidkom kegljišča in balinarskih prostorov povečalo tudi naše družabno in sportno življenje, bi priporočal direktorju SDD, da se malo bolj zanima za našo kulturo in ne samo za business; na ta način bo dom odgovarjal, za kar je bil postavljen.

Apeliram na vse Collinwoodčane, Eaker tudi na Clevelandčane in Euclidčane, da nas posetite v nedeljo, 3. marca, ob 3. popoldne, ker takega programa že niste videli lep čas. In vse to za 25c v predpropih in 35c pri blagajni. Vstopnice se dobe pri vseh članih čitalnice, kakor tudi pri hišniku SDD, v Josephine Confectionary in v Durnovi trgovini.

Louis Elavar.

Poročilo zastopnika

Sharon, Pa. — Danes zjutraj, 19. febr., je priplaval v Sharon vlak Erie-železnice in s sabo pripeljal starega zastopnika Zidanskega in klobase domačega Zidanka. Daroval se mi jih pennsylvanske mame in ateki in mi naročili, naj v tako alabem vremenu doma sedim pri zakurjeni peči in dopise pišem, da se ne ubijem na ledenih potih.

Gospa v Claridgu me je postregla z domačo slanino, ker smo ponavadi vsako jesen ubijali dva velika ščetina, da je obilica klobas, krč, rebere in slanine. Tones mi je plačal celoletno naročnino, me potretal z dobro kapljico, nakar me je njegov sig odpeljal v Spodnji Claridgo do društvenega tajnika Mika Baloha. On tajnikuje že, odkar se je SDPZ združil z našo jednoto. Vprašal sem ga, če bi dobil gorke prenočišče. Seveda so me z

veseljem sprejeli. Majkova boljša polovica je Štajerka, ki je 17. febr. obhajala 59-letni rojstni dan. Družina je precej velika, po številu osem, ki so pa že vsi poročeni razen enega. Pa tudi Andy namerava skočiti v zakonski jarem, kakor hitro bo minil 40-danški post, kajti Krist je spjel: posti za 40 dni, potem boš pa imel toliko mesa, da se boš lahko po njem valjal.

Tam sem tudi izvedel, da se bo 30. marca vršila društvena veselica, na kateri bo igral Baradbičev orkester iz Clevelanda. Tam radi čitajo njegove dopise, zdaj se žele pa tudi z njim spoznati. Na 30. marca bodo imeli to priliko. Poročal sem že, da ava se v Pittsburghu sestala z nekim naročnikom Prosvete, ki je rekel, da bi me njegova žena poljubila na obe strani lica, ako bi me videla, tako rada čita moje dopise. Če je še mika, naj pride 30. marca v Claridgo in se ji bo ta želja lahko izpolnila, glavno pa je, da se spoznamo z veliko družbo.

Vabim vas vse od blizu in daleč, da prideste v velikem številu v to prijazno nasebino, ki je industrijsko sicer izrpana, niso pa izrpani naši bratje in sestre SNPJ. Čast boste imeli spoznati tudi Jazbeca in še mnogo drugih. Frank Barbič pa naj dobro namaže tipke, da bodo gladko tekla, kajti v Westmorelandu imajo mnogo izrpanih muzikantov, ki igrajo v Greensburgu po radiu. Priporočam mu tudi, naj se predloži ne mudi pri Mihevcvi mami, da pride o pravem času, kajti slišal sem, da bi mu rad marsikdo roko stisnil.

Anton Zidanšek, zastopnik.

Cirkus v "Mali Italiji"

Cleveland, O. — Kakor so ga enkrat lomili na St. Clairju okoli našega božjega hrama Slovenčič, ki so zabijali svetnika, da ni mogel iz hrama, ravno tako le mamno pred sabo sliko naših južnih sosedov Italijanov. Oni imajo svojo cerkev na 15712 Kipling Ave., nekako tisoč čevljev južno od St. Clairja in East 157. ulice v našem Collinwoodu, kjer imamo tudi mi severno od St. Clairja cerkev sv. Marije z našim reverendom Vitomom Hribarjem. In tam so Italijani in farani cerkve sv. Odrašenika pričeli z revolucijo proti novo instaliranemu fathru Vincentu Caruso, ki pa še ni ustoličen. Farani pravijo: Mi te nečemo in revolucija je pri nas v naši Italiji!

V nedeljo, 18. febr., je došel magr. Begin, da ustoliči rev. Caruso z mašo ob 10:15 popoldne. Seveda so se pripeljali tudi drugi duhovniki, da bi prisostvovali verski ceremoniji. Ali Bog se nas usmilil, čakala jih je množica samo 1500 faranov in stara ženica z dvema zvoncema pri cerkvenih vratih, ki je neprenehoma zvonila, drugi pa so kričali s komunističnim "boo-boo-boo", da je vstop zabranjen voditeljem vernih duš.

Prišli so tudi "Kolumbovi vitezi" z britkimi meči, da bodo odsekali glave onim, ki bi se upirali verskim očetom. Ampak nič ni pomagalo. Z vitezi so se sprejeli oni, ki so jim menda rekli v Trstu fakini. S snežnimi kepami so jim zbijali čake s perjanici z viteških glav, da je bilo vsem gledalcem v veselje. The Irish trick je bil rabljen po Italijanih nad irskimi katoliškimi vitezi!

Ampak farani so ostali ko veriga pred farozem in cerkvi. Veriga so bile stare "Italijanke", ki so se prej dobro najedle makaronov za boj! Ženske so tudi pričele kričati duhovnikom in vitezom s perjanicami za klobuki: "Pojdite domov! Mi ne rabimo cerkve tukaj! Mi hočemo regularnega duhovnika!" Seve je bila tam tudi policija, ki je hotela napraviti vhod duhovnikom v cerkev. Ampak ženske so pričele trgati policiji znake z uniform, mladeniči so pričeli rabiti pesti na policajih, mali pobei so pa rabili sbežene granate, ki so padale na skupino reverendov. In duhovni oče je bil zadet s kepo od katoliškega sina. In

tako je eksplodirala solavica. Sarženi Percy Ball je dejal, da mu je eksplodirala po nesreči v žepu, ker je bil priključ nanj od razjarjene množice. Perevju so tudi zlomili prst in je moral v bolnico, da se ga izrvnajo. Policijski deputij Savage je moral poklicati na pomoč še 40 policajev. Skušali so ponovno priti skozi vrata v cerkev, ali Italijani so se držali, ker so mislili, da so policaji Etiopci in jim hočejo vzeti, kar si je Mussolini priboril. "Babe" so še za "boglonaj" opraskale po rokah policijskega poveljnika Savaga. In to ga je ujezilo, da so jih majožili v "black Maria" in odpeljali na policijsko postajo, kjer so se morale podpisati, nakar so jih izpustili.

Monsignor Begin je stopil v avtomobil, da bi govoril ljudem. Ali dobi je — "boo". Potem je pa prečital interdikto (kaj je to, jaz ne vem, če si ti urednik bil kdaj monstrant v starem kraju, morebiti ti veš), ki je nekak inžunžen ali prepoved, ki je najbolj stroga, kar se jih dobri katoliki spominjajo. Še več: je celo kazen za duše katolikov omenjene cerkve.

Nobene avete maše ne bo začasno. Nobenemu faranu se ne sme servirati svetih zakramentov te cerkve, ne žme se krstiti njih otrok, ne poročati in ne obhajati. Nikakršnih pogrebnišnih ceremonij za mrtvici. Strašno za te katoličane, ker vprašanje je: kam bodo šle njih duše? Jaz ne vem, čemu bi si Italijani belili s tem glave. Saj imajo Etiopijo in Mussolinija.

Nadškof Schrems pravil, da nimajo vzroka za pritožbe in da mu je žal, da je tak škandal. Ampak kakor sem jaz slišal, je prejšnji duhovnik, ki je umrl, zapustil \$20,000, da se plačuje na dolg cerkve. Ali sedanj, rev. Caruso, ki ga hočejo ustoličiti na ukaz škofa, je baže kupil za omenjeno vsoto farmo. In radi tega je škandal.

Ker je tudi šola zaprta, se sedaj otroci vpisujejo v ljudske šole. Tja jih je pohajalo v katoliško šolo do 200. Dvanajst srednjepleev pohaja v katoliško srednjo šolo Cathedral Latin High School, a je tudi vprašanje, če jim bo še dovoljeno.

Moje vprašanje je: Zakaj je Bog ustvaril tako smešne ljudi, da se morajo prepirati radi božje besede? Ali ni to čudno, sami sebe ne ljubijo, dasi so verni, neverniki nimajo radi, svojih voditeljev, ki so zato postavljeni, da jih spreobračajo, nimajo radi. Kaj vendar hočejo?

Frank Barbič, 53.

Iznenadenje in drugo

McKinley, Minn. — Kakor povsod, smo tukaj v Minnesoti imeli letos tako hudo zimo in veliko snega. Se bo vzel precej časa predno bomo dobili spomlad in se bo otajal sneg. Z delom se nimamo prav nič pohlvali, zelo malo ljudi ima stalno delo v teh krajih. Nekaj nas dela skoraj zastoji. Moj soprog zasluži komaj, da se preživimo, pa je treba zelo paziti, da prerinemo skozi življenje.

Vseeno se pa včasih tudi malo poveselimo. Na primer dne 27. januarja so nama priredili iznenadenje ali "surprise party" za najino 25-letnico zakonskega življenja. Srčna hvala prijateljicam, ki so se zavzele in potrudile, da so pripravile vse potrebno za to slavnost. Srčna hvala za lepa darila, ki ste jih nama poklonili ob tej priliki, kakor tudi za kejk in kakačico evetice. Lepa hvala vsem skupaj!

Ako se primeri kaj podobnega med našimi prijatelji, sva tudi midva pri volji pomagati po naši možnosti. Torej še enkrat lepa hvala vsem skupaj in za vse!

Človek kaj težko pričakuje, kaj se bo vse izcimilo iz nesrečne vojne, katera ne kaže drugega kakor gorje za nas delavske mase. Da bi se že enkrat ljudstvo izpametovalo in zahtevalo od kapitalistov, naj se oni bore in umirajo za kapitalističen sistem, ne pa delavstvo. Mogoče se še katerikrat kaj oglašim o razmerah v našem kraju.

Agnes Šiškar, 175.

V nedeljo je Proletarceva 35-letnica

Clevo, Ill. — Prihajajo nedeljo, 3. marca, bomo v Chicagu praznovali 35-letnico, odkar izhaja list Proletarce. Slavje se bo vršilo v dvorani SNPJ. Program bo zelo lep, kakršnega Pro-

letarce tudi zasluži. Uverjena sem, da bo udeležba velika. Ko prodajam vstopnice, razvidim, da ima Proletarce veliko vrednost med čitatelji.

Gotovo se čitatelji tudi po drugih nasebinah zanimajo za to praznino in se boste v nedeljo spominjali tega praznovanja. Verujem, da vsakdo, ki bere Proletarce, pozna njegovo vrednost in vrednost znanja, bodisi o političnih vprašanjih, o kulturnem delu pri organizacijah, o pomenu unij in potrebi delavske solidarnosti. O vseh teh vprašanjih piše Proletarce in so za vsakega delavca velikega pomena. Le škoda, da ni sleherni slovenski delavec v Ameriki njegov naročnik. Če bi poznali njegovo vrednost, bi bili gotovo tudi njegovi naročniki in ga podpirali.

Zato pa naj v nedeljo vsakdo, ki more, poseže v žep in pošlje dar, ali pa Proletarcu pridobi novega naročnika, da mu tako zagotovimo še močnejši nadaljnji razvoj. Dar, ki ga položimo Proletarcu na oltar, nam bo povrnil s tem, da nam še v bodoče bistri um in nas uči spoznavati razliko med krivico in pravico. Kamorkoli zahaja Proletarce, se povsod vidi vrednost njegovega dela. Zato, sodrugi in zavedni delavci, delujmo skupno za Proletarce; agitirajmo in povečajmo tudi drugim, zakaj nam je potreben. Pridobimo za njegove ideje tudi naše otroke in praznujmo 3. marca kot pravi delavski praznik.

Kristina Turpin, 102.

Vsehga nekaj

Library, Pa. — Malo je dopisov iz naše doline. Mislim, da vsakdo raje čita nego piše, toda vseh jih je dobro, da se človek malo ogleda. Najprvo se moram pritožiti čez naravo, ker nam je dala preobilico snega. Tukaj niso mogle poulične kare voziti dva dni in delavci tudi z mašinami niso mogli na delo.

V bližnjem Pittsburghu imajo vsako nedeljo slovenski radijski program. Vsako nedeljo jih lahko slišimo ob 9:45 na postaji WWTW. Za nas je nekaj krasnega, ko slišimo slovenske pesmi. Jaz jim dam vso zahvalo in priznanje, posebno pa mrs. Mary Skrlong, ki je tudi oglaševalka na tem programu. Ako hočete nekaj krasnega in veselega časa, vam po vseh nasebinah priporočam, da ob nedeljah poslušate ta program. Le tako naprej, dragi mladi pevec!

Rada čitam tudi dnevno Prosveto, ker ta list je najbolj zanimiv za nas delavce. Res je nekaj kritik in prerakanja, toda vsakemu se ne more ustreči. Ubogi urednik pa je le odgovoren, da vse to spravi v red.

Brala sem dopis mrs. Dušak iz Oglesbyja, Ill. Ji dam vse priznanje, ker tako fajn po domače opiše nekaj podčuljivega in nekaj šaljivega. Veš, draga neznanica, še zdaj se moram smejati, ko se tako dobro izvečel iz zagate. Le še kaj napiši, saj ne kaj šale in smeja je dobro za zdravje. Tudi jaz sem že marsikaj doživela z mojimi petimi križi na tem zverženem svetu. Pa tudi zanima in veseli me, ko vidim, da se tudi žene bolj in bolj zanimajo in se vidi čedalje več njih dopisov v naši Prosveti.

Ursula Klobčar.

Naloga delavstva in vabilo na kartno zabavo

West Allis, Wis. — V času sedanjih splošne svetovne zmede in velikih preobratov, se oko slehernega zavedneža zaskrbljeno obrača v negotovo, temno bodočnost in se zaskrbljeno vprašuje, kaj je nakana totalitarnih reakcijonarjev v tej zaviti, bombastični propagandi vojne histerije.

Vsa znamenja kažejo, da je cilj vse te vojne tiranije naperjen proti proletarskemu razrodu, da pod krinko tega zatrejo vse demokratične principe naših človeških pravic, da nas potisnejo pod peto suženjatva na stopnjo brezpravne mase. Gorje nam, če se jim ta nakana posreči!

Krvoločni diktatorji so sedaj s svojimi manipulacijami z vso silo na delu, od nas proletarskega razreda pa bo odvisno, v koliko in kako globoko se bo razpela njih nakana?

V tem kritičnokautičnem času nas delavska dolžnost glasno (Dalje na 3. strani.)

Kakšna je Rusija?

Norman Thomas in Joel Seidman

UPOSLENOST V USSR — 13

Po splošni domnevi so sovjetski delavci doslej največje pravice na ekonomskem polju. V prvotnem štadiju revolucije je bil v tem pogledu res dosežen precej velik napredek. Skozi več let so sovjetski delavci skozi svoje unije res izvajali precej veliko kontrolo nad produkcijo. Zdaj se trdi, da so sovjetske unije največje na svetu; da je bila odpravljena brezposelnost; in odkar je bil izločen privatni kapitalist, da je le edino ruski delavec lahko deležen polnega sadu svojega dela. Ogledali si bomo, katere te tri stvari je resnična in v koliki meri.

V Sovjetski uniji lahko najde delo vsak delavec, ako ni osumljen, da je politično nezavestljiv. Do leta 1929 je bilo registriranih v delavskih uposledavnicah nad milijon brezposelnih, in to poleg drugih milijonov, ki radi svojega neproletarskega izvora niso mogli dobiti državne službe. Od takrat pa je radi velike industrializacije nastalo pomanjkanje delavcev in diskriminacija glede neproletarskega izvora je bila odpravljena. V USSR je danes pomanjkanje delavcev. Plače so res izredno nizke, toda kdor hoče, lahko dobi delo, ako ni osumljen kot nasprotnik režima. Toda tudi politični osumljenci sem pa tam obdržijo delo, posebno če so visoko kvalificirani delavci ali tehniki.

Dolgo časa je bila v tovarnah velika premenjava delavcev s posledico, da je bila tudi velika "inefficiency" (nesposobnost, potratnost etc.). Zakoni zadnjih let, vključivši uvedeno notranjih poslov vsa to spremenili. Dekret centralnega odbora (stranke) in sovjetskega ljudskega komisariata z dne 15. novembra 1932 določa: "Ako delavec izostane od dela le en dan brez upravičljivega vzroka, je podvržen odslavitvi iz podjetja ali institucije, izgubi pravico do rabe industrijskih kart za dobavo živila in drugih potrebščin, prav tako izgubi pravico tudi do stanovanja pri dotičnem podjetju ali instituciji." Pred tem dekretom delavec ni mogel biti odslavljen, razen ako je v enem mesecu neopravičeno izostal od dela tri dni. Dne 8. januarja 1939 je bil po moskovskem radiu razglašen dekret, ki določa odslavitve vsakega delavca, ki pride več ko 20 minut prepozno na delo. Meseca januarja so bili postavljeni pred sodišče tisti industrijski ravnatelji, ki niso hoteli odslavitvi delavcev radi neopravičljivega izostanja od dela ali zakasnitve; oboženo so bili kršnja delavske discipline. Priponiti je treba, da radi pomanjkanja delavcev odslavljeni delavci nima prevelikih neprilik; da dobi delo pri drugi vladni agenciji.

Proti koncu leta 1938 je vlada razglasila, da mora vsako podjetje oskrbeti delavsko knjižico vsakemu ročnemu in uradniškemu delavcu, v kateri mora biti njegov uposlitveni rekord. Harold Denny je v THE NEW YORK TIMESU opisal delovanje novega sistema takole:

"Vsak delavec mora pri iskanju dela predložiti svojo delavsko knjižico, katero podjetje obdrži, dokler on tam dela. Tako ga bo ta knjižica spremljala ves čas njegovega poklica kot delavca, kakor spremlja vojaka njegov službeni rekord, in v smislu dekreta ne more nikjer dobiti dela brez te knjižice."

"V vsaki knjižici bo zapisano polno ime delavca, njega starost, kakšno šolo ima in pokle. V knjižici je tudi prostor, kjer institucija, pri kateri dela, vpiše, koliko je prejel bonusa ali koliko mu je bilo utrgano, in kar je najvažnejše tudi vzroke, zakaj je pustil delo ali zakaj je bil odslavljen. Tako bo podjetje ali organizacija, pri kateri bo iskal delo, takoj imela pred seboj ves njegov rekord v detajlih."

Toda še pred temi novimi odredbami je bila dokaj stroga kontrola delavcev in uposlenosti. Delavce je lahko pustil delo, toda vzrok, zakaj je pustil ali bil odslavljen, je bil zapisan na njegovi stari delavski karti, katero je moral pokazati, ko je iskal drugo delo. To je omogočalo učinkovito črnilistanje, ker je skoraj vse delo v rokah države ali njenih agencij. Vsak čas pa je delavec lahko odslavljen, bodisi radi zlagane ali resnične sabotaže ali radi politične nezanesljivosti, in v takih primerih navadno odide v spremstvu tajne policije. V smislu dekreta, ki je bil izdan 28. decembra 1938 mora delavec povedati en mesec prej, da namerava pustiti delo.

Zagovorniki sovjetskega režima opravčujejo vse te dekrete, češ da je ruski delavec skrajno nediscipliniran. Toda med uvedenjem neke mere discipline in potepanjem avbode je razlika. (Dalje prihodnjič.)

Človeški ugriz je strašnejši od živalskega

Neki ameriški znanstvenik je hotel dognati, kateri ugrizi so med najbolj strupeni in nevarni na svetu. Najbolj strupeni so kajpak ugrizi nekaterih tropikalnih strupenjač.

Ta učenjak trdi v svoji dolgi znanstveni razpravi, da je med ugrizi zdravih bitij, pa bodisi živalih ali človeških, nedvomno ugriz zdravega človeka vsekakor nevarnejši kakor ugriz zdravega živali, in sicer zato, ker ima človek v ustih mnogo več bakterij kakor žival.

(Dalje iz prve kolone.)

kvi. In ta cerkev je tako predrzna, da ponuja te vrste "demokracije" Ameriki v civilnem življenju; politiki, gospodarstvu, industrijam itd. tako da bi docela kontrolirala policijo, armada, sodišča in vlado. Če bi kdaj prišlo do tega, bi rebelnim Italijanom v Clevelandu — in ne samo njim — drugačna palica pela —

Novice z starega kraja

Slovenije

zaradi nesrečne ljubezni
pri Krškem, 13. jan.—
V času je imel 20 letni Jo-
ančimer, po domače Krpuc,
poselni delavec, ljubezensko
erje z 52 letno kočarko Jo-
Salmičevo, materjo štiri-
konjskih otrok v starosti od
23 let. Ljudem se je zelo
zdelo, da se je tako mlad
zagledal v 32 let starejšo
— Pred svojimi prijatelji
govoril, da se bo poročil z njo,
ki je toliko starejša od nje-
če se mu tudi ljudje sme-
je ne more brez nje živeti.
Tetrtek 18. t. m. je prišel k
na dom. Kaj se je odigralo
med njima, ni jasno. Ve se
si je zvečer s kuhinjskim
prezračevalnikom na levi roki
slednje jutro izdihnil, ker
lo zdravniške pomoči.

nesrečnega mladenčca, ki je
na mrtvaškem odru kar pri-
izvoljenki, so hodili kropiti
in stari. Pokopali so ga na
em pokopališču ob veliki
bi fantov. Četudi je bil
njen v občino Rako, ni imel
prodnikov. Nekje v Srbiji
dve sestri, ki pa še ne vesta
jegovu smrti. Za njim žalu-
cerkveni pevci, ker je bil
nik tudi cerkveni pevec.

Raki je sedež banovinske-
dravnika. Ker je pa bila
dvema letoma dotična hiša,
ter je stanoval zdravnik,
ana in se je kupec sam vse-
je, pa se posebno huda, če pomisli-
mo, da je nastala ob pričetku
zime ter bodo nesrečne družine
odvisne le od podpore sovašča-
nov.

Smrtina nesreča

Topole pri Il. Bistrici, jan-
arja 1940. — Tukajšnji posest-
nik Anton Skod p. d. Turk se je
prejšnji terek podal v svoj gozd
sekat drva. Pri podiranju buk-
ve je ta po nesreči padla nanj,
ker se ni dosti hitro umaknil, in
ga tako poškodovala, da je kma-
lu nato izdihnil. Bil je dober go-
spodar in skrben oče. Zapušča
ženo in 4 otroke. Nesreča je po
vseh okoliščinah velika žal-
ost in sočutje z osirotelo dru-
žino.

Slovensko gledališče v Trstu

Letos bo 20 let, odkar je pre-
nehalo delovati slovensko gleda-
lišče v Trstu. Kdo bi mogel dan-
es pisati o njem, ko ga ni več in
je je ta po nesreči padla nanj,
ker se ni dosti hitro umaknil, in
ga tako poškodovala, da je kma-
lu nato izdihnil. Bil je dober go-
spodar in skrben oče. Zapušča
ženo in 4 otroke. Nesreča je po
vseh okoliščinah velika žal-
ost in sočutje z osirotelo dru-
žino.

Nemčija znižala produkcijo piva

Berlin, 28. febr. — Produkcija
piva v Nemčiji bo znižana 1.
marca, se glasi poročilo. Produkcija
pilzenskega piva bo znižana
za polovico, drugih vrst pa
za 25 odstotkov.

Prvorja

niška nesreča pri Postojni
st, januarja 1940. — V sre-
ne 17. t. m. popoldne ob pol-
je zgodila na progi med Po-
no in St. Petrom težka nesre-
je zahtevala veliko člove-
štev. Vlak, ki odpelje iz
ljane ob 10. dopoldne, je v
ojni dobil električno lokomo-
tivo in je nato nadaljeval pot
St. Petru. Ker je bila ta
v velikih sneženih zame-
je bila železniška uprava
ljena poslata na progo veli-
delavcev, da očistijo tir. Ve-
delavcev je bila iz okoliščin
Tako je na tej progi kida-
nega skupina 32 delavcev. Za-
nega in ker električna lo-
motiva je itak tišje vozi, niso
pravočasno opazili bližajo-
se vlaka. Le v zadnjem
mentu se je le nekaterim po-
lo skočiti v stran, večina pa
zadela lokomotivo. K nesreči
vej pripomogla tudi nepre-
nost proge. Strojevodja je
ustavil šele, ko se je že ne-
zgodila. Železniško osebje
kaj prihitelo na pomoč in
klo ranjene in mrtve izpod
in snega. Posledice nesre-
bile strašne. Po prvem pre-
so ugotovili osem mrtvih
divanast ranjenih. Na kraj
re je takoj prišla komisija,
je proučila vzroke. Vlak je
ljal svojo pot s triurno
do. Naši ljudje pravijo, da
je zgodilo v zadnjem času že
več sličnih nesreč, seveda pa
najštevili ljudskih žr-

Prvorja

niška nesreča
Pristava, januarja 1940.
Dne 6. januarja je peljal voz-
trovca z vinom Brigatija iz
Bistric v St. Peter 7 sodov
hl vina. Ko je voznik pri-
ljal kake 3 km od Robnice pro-
stavi, je na poledeneli ce-
trnikl voz čez škarpo v po-
šnico, kjer so se vsi del-
ljudje so vneto lovili in
vino po zamrzlem potoku.
je precejšnja.

Prvorja

niška nesreča
Pristava, januarja 1940. — Na
dan Božič sta bila na Ra-
nem brdu hudo prizadeta kar

bornega duha. Začetek je bil te-
žak in mnogo je bilo raznovrst-
nih zaprek. Toda borili so se in
zmagali. Začetek je bil dober,
temelj pa, čeprav komaj položen,
soliden.

Druga po vrsti je bila Gusti
Danilova-Cerar, ki je vodila gle-
dališče. To je bila perioda naj-
lepših rezultatov. Odpeta je bila
dramska šola, iz katere je izšlo
nekaj prvovrstnih sil. Nedoštati
ki so polagoma izginjali in po-
leg moderne drame so bila dana
tudi klasična dela v zelo solidni
opremi. Led je bil prebit in gle-
dališče je bilo dan za dnem ved-
no bolj obiskano. Gledališče, ki
je v glavnem gojilo nacionalni
program, je postalo vsakdanja
potreba naših ljudi.

Leon Dragutinovič, ki je bil
naslednik Danilove, je že posku-
šal z opero. Med ostalimi so na-
daljevali tedaj v operi Iličič,
Primožič, Hlača, Janova, Mekin-
dova, Fricova, Pah, Pucova, Mo-
lje. Nujno je, da zaigramo in
raztegnemo med nami gmotno
in moralno pomoč, katero bomo
v kritičnem času, ki je pred na-
mi, zelo potrebovali; opazke, da
je najboljša, da društvo preneha
s prirejanjem prireditev, so zelo
neumestne. Prekinjenje društve-
nih prireditev je znak člane
skasne brezbrzičnosti, ki potiska
društvo na mrtvo točko. Tega
je žal že tako preveč med nami,
za kar neposredno vsi trpimo na
zljih posledicah.

Društvo Venera 192 SNPJ pri-
redi kartno zabavo dne 3. marca,
v nedeljo popoldne ob 3. uri v
Rožičevi dvorani, 1101 S. 1st
Street, v prid društvene blagaj-
ne, iz katere podpiramo dobre in
koristne stvari. Da zamoremo
v teh ozirih še nadalje prispe-
vati, apeliramo na vse cenjene
rojake in rojakinje, da se te na-
še kartne zabave udeležite v o-
bilnem številu. Nagrade so prvo-
vratne, so ročna dela naših čla-
nic in kdor bo srečen, bo goto-
vo nagrade vesel. V nadi, da se
na naše prijazno vabilo odzove-
te v polnem številu, vam kliče-
mo: prijazno svidenje!

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

ključ, da se postavimo na branik
za naše človečanske pravice. Me-
sto in naloga vsega zavednega
delavstva je, da branimo in se
borimo za demokratične princi-
pe. Delavska zavest nas kliče na
delo in da smo na straži, da paz-
no in premišljeno študiramo pri-
hajajoča dneva poročila veli-
kih preobratov širom sveta, da
se pripravljamo zreti v obraz
naši negotovi bodočnosti, da ob
času potrebe zaokrenemo "stam-
pedo" totalitarcev — ker sicer
nas bo obratno naša brezbrzi-
nost drago stala.

V tem smislu in iz sličnega
razloga je tudi naša vse potrebo-
na, da smo sedaj bolj živahni in
aktivni tudi na društvenem po-
lju. Nujno je, da zaigramo in
raztegnemo med nami gmotno
in moralno pomoč, katero bomo
v kritičnem času, ki je pred na-
mi, zelo potrebovali; opazke, da
je najboljša, da društvo preneha
s prirejanjem prireditev, so zelo
neumestne. Prekinjenje društve-
nih prireditev je znak člane
skasne brezbrzičnosti, ki potiska
društvo na mrtvo točko. Tega
je žal že tako preveč med nami,
za kar neposredno vsi trpimo na
zljih posledicah.

Društvo Venera 192 SNPJ pri-
redi kartno zabavo dne 3. marca,
v nedeljo popoldne ob 3. uri v
Rožičevi dvorani, 1101 S. 1st
Street, v prid društvene blagaj-
ne, iz katere podpiramo dobre in
koristne stvari. Da zamoremo
v teh ozirih še nadalje prispe-
vati, apeliramo na vse cenjene
rojake in rojakinje, da se te na-
še kartne zabave udeležite v o-
bilnem številu. Nagrade so prvo-
vratne, so ročna dela naših čla-
nic in kdor bo srečen, bo goto-
vo nagrade vesel. V nadi, da se
na naše prijazno vabilo odzove-
te v polnem številu, vam kliče-
mo: prijazno svidenje!

Christina Moseley.

Iz Kansasa

Jacksonville, Kans. — Kar se
tudi letošnje zime, se jo bomo
naulili, ker se nas drži že skoro
dva meseca stalno. Vremenski
prerok jo nam obeta še kar na-
prej. Farmarji bi že radi sejali
oves, a so polja še pod snegom.
Res ni za drugo, kot da sedi v
hiši pri gorki peči in gleda sko-
zi okno.

Z delom gre v premogovni in-
dustriji s polno paro, tako zvani
relif pa je skoro popolnoma
skrhiral, deloma radi zime in
deloma radi korupcije.

Zadnjič sem opazil v lokalnem
listu, da administracija v Wash-
ingtonu zopet skrbi mladi pra-
šički. Najbrže bo new deal zopet
napovedal vojsko tej nedolžni
živali, kakor na primer ob pri-
četku pred sedmimi leti, ko jih
je država dala pobiti nad šest
milijonov, da je klavniški trust
lahko obdržal cene mesa v svo-
jih shrambah. Kot se namiguje,
se zopet obeta nekaj sličnega.
Vprašanje nastane, komu bo to
koristilo. Gotovo, da delavcu nič,
razen če bo padla kakšna gnila
kost kakor pred sedmimi leti.
Ko je šel človek mimo religne
postaje, je smrdele po gnilem
mesu, katerega so dobili ubogi
relifni delavci za približek.

Administracija si res prizade-
va izboljšati delavske razmere,
ali križ je to, ker se ne upa obr-
niti v pravo stran. Same prošnje
prav malo zaležejo. Končno ima
pa delavstvo, kolikor je organi-

zirano, tako korumpirano vod-
stvo, da se vlada ne more po-
sredovati. Lewis in Green drug-
drugemu nagajata samo zato, da
se v sedlu držita. Uverjen sem,
ako bi delavstvo imelo pošteno
volitve, bi jih hitro odstranilo.
Ali tako, kakor ima Lewis upo-
slan svoj monopol, je pa izklju-
čena vsaka obramba, kajti on
nastavi svoje kimevce po distrik-
tih s naročilom, naj poberejo do-
larje od članov.

Zadnjič sem govoril z enim
mojim somišljenikom o tej vpra-
ji brezposelnosti. Kot že rečeno,
se merodajni krogi trudijo olaj-
šati bedo, ali okrog nje hodijo
ko maček okrog vrele kaše. Naj-
boljša pomoč za odstranitev teh
devetih milijonov brezposelnih bi
bila, ako bi vlada vsakemu ku-
pila "lizo" in mu dala po vrhu
še toliko denarja, da bi imel en
mesec za gorivo. Prepričan sem,
da bi se na ta način dobršen del
brezposelnih sam reducirail, kaj-
ti statistika nam kaže, da se je
lansko leto ubilo v avtnih nesre-
čah 35.000 oseb. To bi bil torej
izdaten pripomoček za rešitev
brezposelnosti, po mojem mne-
nju bolj učinkovit kakor pa ape-
liranje na gluha ušesa. Obenem
bi pa s tem vlada prihranila tu-
di pri inspekciji relignih uradov.
Radoveden sem, kdaj bo naša
Prosveta zopet pričela izhajati
tudi ob sobotah. Citatelji jo mo-
čno pogrešajo. Dobro bi bilo ape-
lirati na Prosvetine zastopnike,
da bi bolj naročnino pobirali ka-
kor pa klobase.

Jacob Baloh, 281.

Glas druge Primorke

Indianapolis, Ind. — Zelo red-
ki so dopisi iz naše nasebine v
Prosveti. Kaj posebnega ni za-
poročati. Prošlega decembra so
mladi fantje in dekleta zopet ob-
novili dramski klub pod vod-
stvom Franka Velikana. Prejš-
nji dramski klub je bil začas-
no-zasapl. Mladi fantje in dekle-
ta so prirejali igre že šest let za
razne organizacije. Da so spo-
sobni za kakršnekoli igre, mo-
ramo priznati.

Dne 3. febr. so uprizorili dra-
mo "Lovski tat", katero so iz-
vratno igrali in marsikatero oko
je bilo rosno. Lahko rečem, da
imamo v Indianapolisu dobre
dramske moči, le nekaj nam
manjka, in to je dobrega sloven-
skega pevovodje. Videla sem že
slovenske igre v večjih sloven-
skih naselbinah, pa se igralci
niso tako uživali v vloge kakor se
naši. Kakor že rečeno, so zad-
njič dobro igrali, le v obnašanju
so bili pomanjkljivi. Pri igral-
cih je glavna stvar obnašanje v
vlogah.

Dostikrat občasno te naše
igralce, ki so tako mešani: ne-
kateri so otroci pobožnih staršev,
drugi ne. Ko pridejo skupaj, ni
med njimi nobene opazke, kaj si
ti in kaj sem jaz. Le tako na-
prej! Vsa čast vam. Dokler bo-
mo imeli slovenske dramske klube,
se bo še slišal slovenski jezik.

Prosveta prihaja v našo hišo
že od prve številke in vsako do-
bro prečita. Citala sem dopis
primorskega rojaka Louisa Pavli-
niča iz Bellairja, O. Ko sem ga
prečitala, sem se nehote spom-
nila nekega Dolena, katerega
so rekli "Samanevem." Komaj
sem bila en teden v Ameriki, ko
me vpraša, od kod sem doma.
Seveda sem mu povedala, da sem
Primorka. Začuden me pogleda
in pravi: "Ali govorite tudi pri-
vas kranjsko? Ker sem videla, da
je revež, mu nisem odgovorila.
Čez 14 dni sem dobila delo v to-
varni. Delali sva skupaj z mrs.
Debeve. Tudi ona me vpraša,
od kod sem doma. Povem ji, da sem
Primorka, pa reče: Kaj tudi pri-
vas govorite kranjsko? Njej
sem odgovorila, da pri nas ne
govorimo kranjsko, marveč slo-
vensko. Bila sem na Koroškem,
Stajerskem, Kranjskem, a po-
vsod so govorili slovensko; se-
veda, nareče je malo drugače,
ampak to še ne pomeni, da je
drug jezik. Bože, bože mili, še je
treba šole!

Na Primorskem sem slišala
govoriti štiri jezike: slovenski,
furlanski, italijanski in nemški.
Kakšen je primorski jezik, pa ne
vem, ker ga ne poznam. Rojak
Pavlinič piše, če se Slovenci in
Hrvatje ne stramujejo svojega
jezika, zakaj naj bi se ga Pri-
morci? Hrvatje imajo svoj je-
zik, Primorci ga pa nimajo. Tu-
di angleški jezik ima narečja. V
Ohio na primer malo drugače
"zavijajo" ko tukaj v Indian-
apolisu, toda zato še nimajo ohijs-
skega jezika. Imajo ohijsko

grozdje, nimajo pa ohijskega je-
zika.

Rada čitam dobre in podučljive
dopise, ker se mora človek
vsak dan učiti. Če jaz prav razu-
mem Pavliniča, kar misli on na-
pisati, spada v kolono "Petra
Zrge" ali pa "Skratu", ne pa
med dopise. Mi potrebujemo iz-
obražbe, ne pa kako v kakšni
vasi besede zategujejo. In da bi
bilo samo 25 Primorcev naroče-
nih na dnevnik Prosvete? Jaz
stavim kolikor hočete, da jih je
veliko, veliko večje število. Pri-
morel so vendar zavedni in na-
predni ljudje. To naj zadostuje,
če bo potrebno, se pa še ogla-
sim.

V Ameriko sem prišla leta
1913. Doma sem iz Kobarida, od
tam, kjer sta se rodila naš slavn-
ček Simon Gregorčič in pesnik
Volarič. Posnemajmo naše slavn-
ne moze! Moje deklisko ime je
bilo Gorenšek. Moj mož je
Gorenjec, doma iz Podbrezja.

Mary Stroj, 34.

"Ma ošja" primorska

Milwaukee. — Ako nič ne čitaš,
pravijo, da si zabit. Ako čitaš
vse, kar ti pride v roke, ti
pravijo, da boš pogubljen. Če pa
čitaš samo od ene stranke, ti
pravijo, da si strankarski. Po-
tem pa stori, kar hočeš; vsem
ne moreš ustreči in menda tudi
sam sebi ne.

Jaz čitam, kolikor sem zmog-
el: vse, kar mi pride v roke. Da
bi pa s tem bil kaj bolj pre-
brisan ali "kšajt", o tisto pa ne,
ampak še bolj sem zabit ko ta-
kaj, ko sem po šolskih klopek
hlade trgal. Ko sem hodil v šolo,
amo imeli na steni velik zemlje-
vid. Učitelj nam je z ravnilom
kazal in zabijal v glavo primor-
sko mejo in nam razlagal poknje-
ženo grofijo Goriško, Grašičino
in Trst z okolice. In temu pro-
storu, na katerem so tudi Kra-
ševci, se je reklo Primorsko,
ljudje so bili pa Primorci. Ta-
krat sem vedel, da sem Primo-
ree, čeprav morja še nisem vi-
del. Citanje me je pripravilo ta-
ko iz tira, da sploh ne vem, od
kod sem doma.

Kakor sem že omenil, čitam
vse, kar dobim v roke. Tako sem
dobil tudi koledar Ave Marije
(kateri letnik, sem pozabil). In
tam sem čital, kako so gospod
župnik pri fari sv. Lovrenca v
Clevelandu sortirali svoje fara-
ne, vse povrsti: kakor so pobož-
ni in kakor kdo prispeva za bož-
ji hram. Prvi so Dolenjci, drugi
Notranjci, tretji Gorenjci, četr-
ti bi morali biti Kranjci, a teh
ni nikjer, ker je ta narod men-
da izumrl, na njih mesto so pa
prišli Kraševci, na petem mestu
so pa Primorci. Ko sem to pre-
čital, sem vprašal samega sebe,
kdo so ti vražji Primorci. Ako
Kraševci niso Primorci, ki so
bližje morja, potem tudi jaz ni-
sem, ker sem bolj oddaljen od
morja.

Prosveto čitam vsak dan, tudi
v nedeljo in pondeljek, če ni-
mam drugega. In v njej sem vi-
del in tudi prečital že dva dopi-
sa Louisa Pavliniča iz Bellai-
ra, O., ki sta me oba česnila po
buti in sem spoznal, da sem še
bolj zabit, kakor če bi prav nič
ne čital. Tam, kjer sem se rodil
in kjer sem v šolo hodil, nas je
učitelj učil, da smo Primorci in
da je naš jezik slovenski. Nikoli
pa nam ni pravil o kakšnem pri-
morskem jeziku in se ga tudi
učili nismo. Louis Pavlinič pa
nam obljublja, da bo spisal do-
pis v pristnem primorskem jeziku!

No, zdaj se naj pa človek spo-
zna, če se more: od kod je do-
ma in kdo je v pravem: učitelj
ali Pavlinič. On neka obljuba-
je, kar ni mogoče, da bi izpolnil,
če tega jezika ni. Jaz ne vem,
kaj Lojze smatra za Primorsko.
Mogoče samo obreže? Ako bi
bil zapisal, da bo spisal dopis
v latrijanskem narečju, potem
bi mu verjel; ne bi mu pa ver-
jel, da bo dopis spisal v primor-
skem narečju, ako on smatra za
Primorsko pokrajino od Predela
do Pole, ker dopisa ni mogoče
napisati v vseh tistih narečjih,
ki so na tisti zemlji. Kot že re-
čeno, se je ta zemlja nekdanj
imenovala Primorska ali Kus-
tenal (kdo jo je preстал v
nemščino ne vem — v angleš-
ni bi se menda imenovala Box-
land?)

Da bi pa ne bilo 25 naročnikov
na dnevnik Prosveto iz tistega
ozemlja, mi pa tudi ne gre v gla-
vo. Če jih ni, naj potem pa "o-
tja udari inu" Primorci! Lojze-
tu prijazno pogem, da imajo tu-
kaj Primorci svoje podporno

društvo, ki sicer ne spada k SN-
PJ, marveč k JPZS in kateremu
so dali ime Soča, katere je men-
da tudi primorska — vsaj bila
je nekdanj, zdaj pa je italijan-
ska. Čez Sočo sem nešteto krat
bredel. Dosti teh Primorcev je
naročenih na Prosveto.

Potem je tukaj tudi dosti Ci-
čev, ki so menda tudi Primorci.
Na primer tukaj imamo Marti-
na Čiča, Ivana Čiča, Gregorja
Čiča, Florjana Čiča, Boštjana
Čiča, Jerneja Čiča, Andreja Či-
ča, Jurja Čiča. A kar je glavno,
so Čiči lahko ponosni, ker je tu-
kaj tudi Župan-čič. In veliko Či-
čev je naročenih na Prosveto, a
ne vsi. Potem se oglašajo v Pro-
sveti Čiči in čiči tudi iz drugih
držav, na primer iz Sharona,
Pa., Valentin-čič, ki zna stvar
tudi lepo opisati.

Torej, Lojze, na dan z dopi-
som v primorskem jeziku! —
Pozdrav čitateljem Prosvete —
Primorcem, Kraševcem in Či-
čem.

Frank Gabrček.

Organizatorična kampanja na jugu

Delavska konfe- renca v Atlanti

Atlanta, Ga. — (FP) — Orga-
nizirano delavstvo na jugu bo
demonstriralo svojo moč na kon-
ferenci, ki se prične v tem me-
stu 2. marca. Pričakuje se, da se
bo konferenca udeležilo okrog tri
tisoč delegatov iz desetih južnih
držav.

Konferenco je sklicala Ame-
riška delavska federacija. K so-
delovanju so bile povabljene tu-
di železniške bratovščine. Na tej
konferenci bo razprava o načrtu
velike organizatorične kampa-
nje. George L. Googe, represen-
tant ADF v Atlanti, je napove-
dal uspeh konference, na kateri
bo tudi razprava o koordinaciji
aktivnosti glede izboljšanja de-
lavske zakonodaje.

Na konferenci bodo nastopili
kot govorniki delavski voditelji
in reprezentantje progresivnih
grup. Glavni govornik bo Wil-
liam Green, predsednik ADF.

Zmaga unije pisar- niških delavcev

New York. — Štiri tedne tra-
jajoča stavka proti firmi Credit
Clothing House je bila končana
z zmago unije United Office &
Professional Workers (CIO).
Stavkarji so se vrnili na delo,
ko je firma podpisala pogodbo.
Ta določa zvišanje plače in let-
ne počitnice s plačo. Stavko so
podprle druge unije CIO.

Novi dogovori med Rumunijo in Francijo

Bukarešta, Rumunija, 28. feb.
— Trije tajni dogovori med Ru-
munijo in Francijo so bili akle-
njeni, se glasi vest iz zanesljivih
virov. Francija se je obvezala,
da bo zalagala Rumunijo z bo-
jnimi letali, strojnimi in dru-
gim orožjem. Izvedlo se je tudi,
da je Velika Britanija poslala
Rumuniji 60 lovskih letal.

Italijanska delegacija odpotuje v Pariz

Rim, 28. febr. — Tu poročajo,
da bo italijanska trgovska de-
legacija kmalu odpotovala v Pa-
riz. Načelnik delegacije je sena-
tor Amadeo Gianini, ki je ne-
davno sklenil novo trgovinsko
pogodbo z Nemčijo.

Potniški promet na francoskih železnica omejen

Pariz, 28. febr. — Potniški
promet je bil ponovno omejen
na francoskih železnica in na
nekaterih progah popolnoma u-
stavljen. Francija rabi več vla-
kov za transportacijo vojaštva
in bojnega materiala na fronto,
kar pojasnjuje omejitve potniš-
kega prometa.

Šest japonskih letalcev se ubilo

Tokio, 28. febr. — Šest voja-
ških letalcev se je ubilo, ko je
letalo tresčilo na tla v bližini
Kyota. Letalo je bilo na poti v
Tokio iz Hsingkinga, glavne-
ga mesta Mandžurije.

Grupa holandskih vojakov na manevrih v obmejnih krajih.

ZAROKA

Spisal Frank Kroll

Rada je šla od doma, saj je vedela, da ji bo pri tati še lepše kot doma. Teta Mary je že dolgih dvajset let delala v raznih pralnica in si prihranila nekoliko za deževne dni. Pa je nekega dne pisala nečakinji v Ogden, Utah, naj pride k nji v Butte. Anita je šla z veseljem, se nastanila pri tati in dobila delo v pralnici. Delala je in veselila se je zasluzka. Svojo teto je rada imela, kajti izkazovala ji je ljubezen matere.

Sonce se je nagibalo k zatonu, ko sta teta in nečakinja korakali proti domu. Zapihal je hladnejši gorski veter, ozračje se je ohladilo in naši znanci sta se počutili nekam osveženi. Anita je z očmi ošinila mimoidoče cowboye, ki so šetali po pločniku. Na golu ulice je stal avtomobil in na njem je stal postaven cowboy, ki je prodajal ljudem vstopnice za rodeo. Vpil je na vse grlo, da je opozoril občinstvo na svojo robo. Živahno se je vedel in prijazno se smehljajal.

"Ali ne bi tudi midve kupile vstopnice?" je vprašala Anita teto.

"Ne," je dejala teta. "Danes stanejo dolar in pol, jutri pa jih bodo dali za polovično ceno," jo je podučila.

"Ti si pa res zvita, tetka. Vse veš."

"To vem izkušenj iz prejšnjih let," je pojasnila teta.

Tisti cowboy, ki je prodajal vstopnice, je bil postaven dečko. Prisedel bi mu kakih pet in dvajset let. Njegov zagoreli obraz, čisto obrat, na glavi pa širok cowboyski klobuk, je izražal zadovoljnost, mladost in življenje. Podoben je bil malce indijanskemu plemenu, kar so pričali tudi njegovi črni lasje. Njegove z usnjem obrobene hlače so se dokaj tesno oprijemale njegovega života in nog.

Anita se je v mladega cowboya kar zagledala, da jo je teta morala suniti, naj se vendar zgane, nato pa dostavila, da je res zal dečko. Zato pa morata brž domov, da se njeni načrti ne razblinijo v nič, ako se bi Anita zagledala v prikupnega prodajalca vstopnic.

"Jutri boš videla še več takih cowbojev, lepših in grših," je bodrilno dejala teta. Za prodajalca vstopnic pa menda res izberejo takega, ki ima najbolj sladke besede pa prijazen obraz."

Kmalu sta dospeli domov, si pripravili večerjo, malo pokramljali in nato legli k počitku. Temna noč je legla nad mesto, lahek gorski veter je zapihal in dobrodušje osvetočilo ozračje, kar je blagodejno vplivalo na prebivalce, ki so trudni legali k počitku.

Tisto noč ni Anita mogla dolgo zaspati. Misli o pogovorih s teto, o cowbojih in dogodkih, ki jo čakajo naslednji dan, so ji rojile po glavi. Tudi v sanjah se je razgovarjala s teto o tistem njej neznanem fantu, ki ji ga je teta namenila za bodočega moža. Lepo se ji je nasmehnil, da jo je spreletelo do mozga. Vršile so se priprave za poroko in ona je stala vsa presrečna v beli obleki poleg postavnega mladega moža, ki jo je rahlo držal za roko... Tudi teta je sanjala, kako lepo se je vse izteklo, njena nečakinja se božala, prišel je dan svatbe, priprave so končane, teta pa silijo solze v oči samega veselja in menda žalovanja nad lastno srečo, ki jo je zamudila v svojih mladih letih...

Nad mestom se je razgrnila koprena miru in tišine. Iz daljave se je slišalo sopihanje tovornega vlaka, pomešano z lajanjem pasjega čuvaja. Na nebu so migljale zlate zvezde, ki so hipoma izgubljale svetlobo. Kar naenkrat so bledele, začelo se je daniti. Nastajala je jutranja zarja in že se je izza gora prikazalo rdeče sonce, ki je poslalo svoje prve žarke na alpe mestnih domov.

Na omari v tetini sobi je zabrnela budilka. Urja je šest, čas prebujenja. Teta se je nalah-

no pretegnila, se okrenila in vstala. Iz sosednje sobe je prišel zaspani glas:

"Kaj je že dan!"

"Šest ura je, Anita. Čas, da vstaneš," je dejala teta medtem ko si je natikala na svoje suhe, dolge noge nogavice. Kmalu je bila gotova, se umila in oblekla, nato pa jadrno pripravila zajtrk. Medtem je Anita še malo poležala in si z lahko telovadbo okrepila otrdele ude. Kmalu je bila vedra in gibčna kot pomladno jutro. Skrbno se je oblekla, si naravnala kodre in z lahko kosmetiko očedila lica. Že pri zajtrku sta teta in nečakinja spet pričeli, kjer sta prejšnji večer nehali — pri cowbojih.

Teta je čutila, da je prišel čas, da Aniti hladnokrvno in prostodušno da razumeti, da je danes tisto jutro, ki je velikega pomena za obe, zlasti pa za Anito. Danes je dan rodea, v mesto prihajajo cowboji z vseh strani in med njimi bo tudi on, o katerem sta včeraj toliko govorili. Tetine besede so opozorile Anito na njegov prihod, zraven pa tudi na to, da fant morda že prihaja.

"Pa ne da bi prišel sem na dom?" se je začudila nečakinja in z odprtimi usti čakala tetinega odgovora.

"I seveda, saj to ni nič čudnega, kajti on ima moj naslov in v našem mestu, ki ni veliko, bo kmalu našel ulico in najino stanovanje," je v šalivem tonu odgovorila praktična tetka. Anita je skočila pokonci kot srna, stekla pred zrcalo in pogledala, če vmes pa nalahko popularno popevko "Južno od granice, tja v Mehiko."

V tistem momentu so se slišali rahli koraki na verandi in že je zabrněl hišni zvonec. Teta je poslala Anito, naj gre odpirat in ubogala je, dasi malo obotavljaje.

"Good morning," je bilo slišati prijazen moški glas. Teta je od strani opazovala ta prizor in se zadovoljno smehljala. Na verandi pred vrati je stal mladenič. V rokah je vrtel klobuk širokih okrajev.

"Good morning," je komaj slišno odvrnila Anita vsa v zadregi, v obraz pa ji je šinila rdečica.

"Ne vem, dal sem prav prišel. Tukaj stanuje Miss Mary Zgadzbezer, ne?" je prijazno vprašal prikupni tujec.

"Da," je odvrnila Anita, "vstopite, prosim."

"Me veseli, da se nisem zmotil," je zadovoljno rekel prielec. "Ali je Miss Mary doma?"

"Seveda, doma je," Teta Mary se je baš prikazala iz kuhinje, od kjer je zadovoljno opazovala ves prizor.

"Torej si vendar prišel! John Zinberg! In kak lep fant si postal," ga je prijazno pozdravila teta in mu veselo segla v roko, nato se pa obrnila k Aniti in mu ga predstavila. Očividno je bil tudi on vesel svidenja. Teto je pohvalila, da je še vedno ista Mary, nobene spremembe na nji, ona pa se je samega veselja zavrtela, da so se vsi trije zamejeli.

"Anita," je povzela Mary, "to je tisti dečko, o katerem sem ti pravila — John Zinberg," nato pa povedala ime svoje nečakinje.

Teta je namah premostila vse formalnosti in takoj določila, da si bodo takoj vsi trije domači, vsi se bodo lepo tikali brez vsakih običajnih naslovov, v kar sta tudi pritrdila Anita in John. Sedeli so v prednji sobi in se razgovarjali. John, visok šest čevljev, vitez in raven kot sveča, je sedel nasproti Aniti. Imel je črne lase, rjave oči in zagorel obraz, ki je bil lepo izoblikovan. Njegovi beli zobje so se živo odražali od njegovih močnih ustnic. Očividno je bil John veselega značaja in zelo prikupljive zunanosti. Anita si ga je podrobno ogledovala in Johnu ni ušla nobena njena kretnja. Anita je izražala zadovoljnost, kar je pri tati mnogo štele.

(Dalje prihodnjič)

koščeno čelo v okviru snežnobelih, krasnih las, je ostalo brez gub, mladostno sveže, kot da je izginila izza njega zadnja senca. Morda bi presenečale tudi oči, za vselej zagrnjene, umirjene.

Udrta brezzoba usta so napol odprta v mukovito menjajočem se hropenju in celo telo podhrteva v naporu pospešenega, krčevitega dihanja, ki je na las ličilo dihanju upehaneh psov. Izpod stisnjenih vek ji je tedaj pritekla solza in vlažno-sveteče se obarvala svojo sled na neizpremenjenem, v izrazu že motnem obrazu.

Duhovnik je tedaj že opravil svoj posel in ministrant je utrnil svečo in jo z razpelom vred spravil v aktovko. Eni smo jima hiteli odpirat vrata, drugi pa so obličali bolnični lice.

V sobici pa je ostal za njimi le še duh po gorečem vosku in ostanki posušenega sivga blata na svetečem se parketu.

II.

Ob valajočem življenju se je vzbudilo novo in z vso silo vzvalovalo in se razbohotilo po vsem prostoru; iz razpela na steni, iz bidermajerske igralne mizice v kotu, iz svečnika ob umirajoči se je kradlo v najini telesi, ki se tesno objemata in si božata prste.

Ozki prameni svetlobe so se plazili z odlomki pravkar izustnih stavkov, skozi špranje priprtih vrat sosednje sobe in čudno topo zamirali v močno zakurjenem prostoru. Iznad mize pa se je vil dim pravkar prižgane cigarete v brezlike meglene kolobarje, ki so se leno preletavali v značnih strujah.

Pravkar sva bila nalagala kurivo, in ko je ponehalo prvo močno praskanje vžigajočega se lesa in je za trenutek prestalo škripanje utisnjene parketa, naju je objela tako nenadna tišina, da si niti ganiti nista upala, da bi jo prekinila; drhteča sva obstala napol sključena in prišluhnila — od postelje sem pa še vedno enakomerno močno hropenje.

Skoro divje objeta, sva se neslišno plazila ob vrhu otohane k ležišču. V prsih nam je razbijalo in blazna vročica se je jela razraščati po telesih. Med prti je čutila v poslednjem vzgону razburjeno kljuvanje žile, vroče, mehke, omtvene roke umirajoče in razpaljeno drgetanje v najinih oklepajočih se prstih.

Na desni, tik pod čeljustjo, raste pred nama ležeči ogromna, ostudna oteklinca, znamenje bližajočega se konca; midva pa jo tipava, božajoč si pri tem zdebeline členkov — nenehoma...

Mehko so se pogrezali prsti in zapuščali globoke udrtine.

O, življenje! kako sva se te oklenila tisti hip, ko sva gledala smrti pod roko; ko je ugašalo na mehkih blazinah, v strahoviti borbi za vsak diha, za vsak udarec žile.

Tako strastno sem te vzljubil, kot te je ljubila le še ona. Žena, ki se je tri dni borila zate, ki te je ljubila, le še kakor samo sebe.

Počasi so se umirili glasovi v sosednji sobi in nekdo je odprl vrata. Utihnil je tudi najin polglasni, pritajeni vriskajoči šepet in vsi smo za trenutek prišluhnilili s pridržano sapo; od postelje pa, pregrnjene s temnorednim kovtom, še vedno enako močno hropenje, ki ni in ni hotelo jenjati.

Razšla sva se prav tako tiho, kot sva se srečala, še je gorela prižgana cigareta na pepelniku, le da je porabljena že do polovice izgorela in je le še sivkasti pepel ohranil njeno prejšnjo važno obliko. Zbogom ali klanjam se, stvari ni moglo spremeniti.

Sam sem ostal v sobici in sem sedel ob zglavje in gledal ostre sence babilne oglaste brade na sivini sveže oprane rjuhe, s tvojim dozevnim profilom.

III.

Tudi kočijaž Franc jo je prišel obiskat, ko je že ležala mirna in tiha na belo pregrnjeno posteljo. Nerodno je obračal klobuk po rokah, ko smo ga vsi solzni sprejeli in se smehljali tako nedolžno skromnim nasmeškom; sedemdesetletni sivi dedek, s potlačeni redkimi lasmi na okrogli glavi in tako porednih očih.

Sam je odšel v sobico po slovo. Ko sem pozneje vstopil, da mu ponudim slivovke, je klečal sredi sobe na preprogi, držal pred sa-

Ruski tanki v paradi na Rdečem trgu v Moskvi. Parada se je vršila v zvezi s proslavami 22-letnice boljševiške revolucije.

Ženino posredovanje

Napisala S. Henningssova

Natanko se spominjam, da je bilo lepega nedeljskega popoldne okrog velike noči, kajti v časopisu je bilo izredno veliko ženitnih oglasov in ponudb. Te vrste oglasov v vseh zanesljivo ljudje z dosti večjim zanimanjem berejo kakor v velemestih, kjer ima človek brez časopisov dosti priložnosti za poznanstva. Tukaj v Alboriju pa ljudje pravijo: le če koga pokopljejo, imamo kaj gledati, kdor bi se pa tukaj rad zaljubil in poročil, se mora potruditi. Mladi moški puščajo svoje srca navadno tam, kjer služijo vojake. Ko se pa vrnejo domov, težko izrazijo dekleto svojo zvestobo pismeno. In v takšnem primeru moram priskočiti na pomoč. Ta ali oni mi razkrije svoje srčne bolečine in potlej se potrudim, da sleherni duševni utrip izrazim s primernimi, učinkovitimi besedami. Za takšne prijaznosti me mladi zaljubljeni pogosto naprosijo, ker se ne znajo "dovolj izčrpno" izražati.

Z mojo sosedo, gospo Romko, šest in štiridesetletno uradniško vdovo z lepim pohištvo in pokojnino je bila pa druga pesem. Gospa Romka, ki je bila na pogled še čedna in bi rada znova doživela pravo zakonsko srečo, je bila dosti preveč boječja, da bi se upala komu pisati pismo. Vendar je skrbno preštudirala vsako ženitno ponudbo, ki bi prišla zanje v postev, če bi bila malo bolj pogumna. Sedeli sva torej tistega nedeljskega popoldne okrog velike noči v senčnici gospe Romke, vsaka s kosom časopisa v roki. Moj pogled je usel na oglas nekega dobro ohranjenega upokojenega železniškega uradnika, ki si je želel prijeten večer življenja. Bilo je ko nalašč za gospo Romko, zato sem ji oglas pokazala.

"Tukaj, gospa Romka, je nekaj za vas. Na ta oglas morava odgovoriti, in sicer jaz bom storila to namesto vas. Vam se je treba samo podpisati in se poročiti, drugega nič."

"Oh, ko bi bilo to le res! Kako naj se vam zahvalim, gospodična. Kako naj vam to povrnem?"

"S tem, da boste srečni. Pokusimo!" Takoj za našim "želez-

bo v pobožno sklenjenih rokah klobuk in prav po tistem sam vase in v že mrzlo bolnico ihtel. Celoto telo mu je drhtelo, le z velikimi žebji okovani podplati težkih čevljev, ki mi jih je s cela kazal, so bili negibni, kot pri šolarčku, ki kleči pred oltarjem in misli, da ga nemara gleda cela cerkev.

Čemu je ihtel stari hlapec stroge, včasih brezsrčne gospodične, ob slovesu — tega ne vem. Ko me je ugledal, je nerodno vstal, si z rokavom obrijal smrkelj in roke in z veselimi, hvalnimi, le nekam premokrimi očmi izpraznil kozarček na dušek.

Bog lonej! Nato se je prekrizal in skromno pazljivo odšel, kakor je prišel, tihi moštček; le klobuk si je na pragu že potisnil na čelo in mi pokimal v pozdrav.

niškim uradnikom" je bil oglas "simpatične petdesetletnice" z lepim domom in "čisto izdelovalnico presnega masla", ki išče enakomislečega v svrhu živitve. Ko se "čista izdelovalnica presnega masla" le ne bi prihulila ravno k našemu uradniku! Oglasa sta bila vendar drug za drugim in po natančni preiskavi sem ugotovila, da se v časopisu sploh marsikaj da zvečati. Vendar mi je bilo to malo mar, saj sem imela opravka z gospo Romko.

Prvo pismo je bilo nekoliko daljše kakor sem imela prvotno v načrtu. Toda to je bilo zaradi njenega življenja, ki sem ga morala opisati. Od jutranje zore do sončnega zahoda. Seveda mi je morala vse to razložiti gospa Romka, da ji ne bi njen bodoči mož kdaj očital površnost in neodkritosrčnost. Naposled je paveldarle nekaj točk, ki so pri vseh ženskah enake in zato sem pri pisanju postavila na splošno stališče. Gospod Roger je

"Pomislite, rekli mi je, da je nekakrat pri branju mojih pism sem mislil, da bi utegnili bilzanj prav za prav nekoliko pre pametna. Zdaj pa da vidi, da sem ko nalašč zanj!"

Ali naj se pri tem veselim speha? Mislim, da ne. Našla sta se dva človeka, ki sta hotela postati srečna. Sreča je pa le stvar dobre volje, ki jo je treba pri slihermi še tako nenavadni prilnosti podpirati.

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

■ ■ ■

Sence ob umirajoči

Aleksej

I. Tisto popoldne, ko je prišel duhovnik, smo bili pravkar prižgali luči. Spoštljivo smo se mu poklonili in ga pospremili k bolnici, ministrant pa, ki ga je spremljal, si je nadel enega izmed važnih, a poklicem tesno povezanih izgledov. Nekam preveč hlastno in izvežbano se je ponašal. Za njima smo vstopili v babilono sobo vsi ostali.

O, kolikokrat sem te dni ubeljal iz te prijazne sobice zlatih starih časov, preobložene a starim pohištvo, stariimi slikami, stariimi preprogami, stariimi običaji in dišečimi malenkostmi, da nisem več videl njenega bolestno nezaupljivega pogleda, ki se mi je vedno prilepil na dušo in se mi je zdelo, da preži name iz vseh kotov našega stanovanja! Takrat so ji izstopile oči, tako da sem zrl le v dvojne na široko razprtih punčic in v oni blazni nasmeh okrog ust, ki ji je spušči vse poteze. Potem pa me je že izpraševala z zateglim, votlim glasom in niti odgovora ni več pričakovala.

Kadarkoli pa sem nenadoma vstopil, sem začutil v sobici življenje, četudi je babica dremala v naslonjaču, ali vsa solzna premišljevala žalostno usodo svojih nadohnikov. Začutil sem delo, mehek, strastni šepet, ki je pravkar ponehal: veselo, poskočno polko in žalostno ihtenje osamele vdove. Premnogo življenja je še hranila v sebi.

Ko smo vstopili, je ležala mirno na postelji. Mladi duhovnik, z lepo na teme počesanimi črnimi lasmi, je kmalu uredil vse formalnosti; govoriti itak ni več mogla. Povzdignil je hostijo in glasno molil; nato pa jo je obhajal.

Po zavžitju popotnice se je pričel njen smrtni boj; v slovo pa so še spregovorile njene velike, jasne, široko odprte oči, ki so poslednjič begale po naših dušah, med celim obredom.

Za hip so se oddahnile pri tem, osvrknile onega in se malo umirile na sklenjenih rokah s hostijo. Prestaženo začudene so sledile dolgim, enoličnim molitvam in planile v nenadni bolesti in kesu k razpeli in svečeni ku sredi sobe; a le za kratko. Še je življenje v njih in strastno boječe zablisenje v najtemnejši

kot in govorijo šepetaje, hihitajočim zopet žalostno trpeče, živijo, aredi svetega obreda; govorijo z izrazom na obrazu, celo s kretnjo izmučene roke, kot v nenadnem spoznanju, ali ob nepričakovnem srečanju.

Glejte, vi vsi sokrivci! Tja pogledajte! Ali ničesar ne vidite? Ga res ne vidite? O, jaz ga pa vidim, prav dobro ga vidim, le da ga ne izdam; toda zdaj ga nočem več. Vse predolgo sva se iskala in skrivala, zdaj ga ne morem več...

Gube okrog stajenih ust so se medtem nabrale v trd, otožno zagrenjen posmeh.

Vse, prav vse, kar je moje, vam prav nič mar. — Vedno tiše so govorile oči staro obrnjene v zid, kot da bi tam že česa iskale. Vedno manj obtožujoče, skoro otožno so strmele v osramčene kot, kjer je visela slika moža v dolgi, košati beli bradi in mehkih potez; slika deda, ki jo je še sama tja namestila, potem so jih zagrnile veke.

In nomine patris et filii et sancti spiritus amen, je molil duhovnik.

Vse v obrazu je ostalo staro, velo, oglodano, prekrito s tenko plastjo nagubane kože, le visoko